

УДК 378.14

Таїсія Є. Воронкова

Київський національний університет технологій та дизайну
**ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ВИБОРУ СТРАТЕГІЧНИХ МОДЕЛЕЙ
РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

У статті узагальнено умови формування та особливості основних стратегічних моделей побудови університетів (азіатська, західна, американська). Актуальність статті обумовлена процесами інтеграції університетів у світове освітнє співтовариство, необхідністю трансформації університетів в університети світового класу. Проведено аналіз й оцінку ролі дослідницьких, підприємницьких університетів та університетів світового класу. Систематизовано позитивні риси та ризики основних стратегій трансформування університетів: модернізація університету, злиття й створення нового університету. Визначено перспективи формування університетів світового класу для українських закладів вищої освіти.

Ключові слова: дослідницький університет; підприємницький університет; університет світового класу; міжнародні рейтинги університетів; стратегія «створення гібрида»; стратегія «чистої дошки»; стратегія «відбору переможця».

Таисия Е. Воронкова

Киевский национальный университет технологий и дизайна
**ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ ВЫБОРА СТРАТЕГИЧЕСКИХ
МОДЕЛЕЙ РАЗВИТИЯ ЗАВЕДЕНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ**

В статье обобщенно условия формирования и особенности основных стратегических моделей построения университетов (азиатская, западная, американская). Актуальность статьи обусловлена процессами интеграции университетов в мировое образовательное содружество, необходимостью трансформации университетов в университеты мирового класса. Проведен анализ и оценка роли исследовательских, предпринимательских университетов и университетов мирового класса. Систематизированы позитивные черты и риски основных стратегий трансформация университетов: модернизация университета, слияния и создания нового университета. Определены перспективы формирования университетов мирового класса для украинских заведений высшего образования.

Ключевые слова: исследовательский университет; предпринимательский университет; университет мирового класса; международные рейтинги университетов; стратегия «создания гибрида»; стратегия «чистой доски»; стратегия «отбора победителя».

Tayisiya E. Voronkova

Kyiv National University of Technologies and Design

**ORGANIZATIONAL ASPECTS OF CHOICE
OF STRATEGIC MODELS OF DEVELOPMENT
OF ESTABLISHMENT OF HIGHER EDUCATION**

In the article generalized terms of forming and feature of basic strategic models of construction of universities (asian, western, american). Actuality of the article is conditioned the processes of integration of universities in a world educational concord, by the necessity of transformation of universities for the universities of world class. An analysis and estimation of role of research, enterprise universities and universities of world class is conducted. Positive lines and risks are systematized basic strategies transformation of universities: modernization of university, confluence and creation of new university. The prospects of forming of universities of world class are certain for Ukrainian establishments of higher education.

Keywords: *research university; enterprise university; university of world-class; international rating of universities; strategy of «creation of hybrid»; strategy of "clean board"; strategy of "selection of winner".*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У сучасних умовах соціально-економічного розвитку світового суспільства суттєво зростають вимоги до науки й системи підготовки професійних кадрів. Процеси глобалізації потребують найбільш радикальних реформ в сфері національної та глобальної конкурентоспроможності закладів вищої освіти. Висока динаміка цих процесів супроводжується не тільки посиленням конкуренції в освіті та науці, але й створює умови невизначеності і додаткових ризиків. Успішна адаптація до умов, що швидко змінюються, збереження прогресивних традицій університету, посилення сильних його сторін поряд із адекватною реакцією на попит суспільства у формуванні високопродуктивних кадрів, здатних до технологічного та інтелектуального лідерства, обумовлюють актуальність для наукових і закладів вищої освіти вибору інноваційних альтернатив розвитку, формування інноваційних рішень в сфері вищої освіти. Усе це викликає необхідність розробки й реалізації інноваційних підходів у розробці стратегічної моделі розвитку закладів вищої освіти (ЗВО).

Аналіз останніх публікацій з проблеми. Актуальні проблеми розвитку глобального освітнього середовища, вибору стратегічних моделей функціонування та трансформації університетів, умовам формування дослідницьких, підприємницьких та університетів світового класу, удосконаленню основних видів діяльності університетів, посиленню їх наукової та інноваційної активності, дослідженню питань їх фінансового

та матеріально-технічного забезпечення, присвячена велика кількість праць провідних вітчизняних та іноземних вчених, зокрема Б. Кларка, Г. Іцковіца, Ф. Альтбаха, Дж. Салмі, О.О. Романовського, С.М. Порева, І.В. Сандиги та багатьох інших.

Невирішені частини дослідження. Поряд із цим, незважаючи на наявність глибоких наукових досліджень за обраною проблематикою, подальшого опрацювання потребують питання розробки теоретичних засад й науково обґрунтованих практичних рекомендацій з розвитку окремих університетських стратегічних моделей, диверсифікації традиційних їх функцій в напрямку розширення підприємницької, наукової та інноваційної діяльності сучасних університетів. Потребує подальшого узагальнення позитивний зарубіжний досвід академічного підприємництва, шляхів створення університетів світового класу для стратегічного розвитку закладів вищої освіти України.

Мета дослідження. Метою даної статті є узагальнення науково-методологічних підходів, сформульованих науковцями щодо формування основних стратегічних моделей розвитку університетів, аналіз позитивних рис та ризиків основних стратегій трансформування університетів, таких як модернізація університету, злиття й створення нового університету на прикладах іноземних закладів вищої освіти, а також означення перспектив щодо реформування провідних українських університетів в умовах глобалізації освітнього простору.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. У світовому співтоваристві існують декілька стратегічних моделей побудови університетів (східно-азійська, західна, американська, яка має два напрями – підприємницький (антрепренерський) університет та дослідницький університет світового класу). Така класифікація університетських моделей значною мірою є умовною, в силу того, що в «чистому» вигляді вони не існують й не виключають інтеграцію окремих елементів цих моделей.

У Східно-Азійських країнах, які мають багатовікову історію розвитку вищої освіти, домінували конфуціанські університети та академії, головна мета яких полягала в розповсюдженні класичних ідей Конфуція й підготовці чиновників для виконання державних управлінських функцій. В основу конфуціанської моделі покладено принципи єднання з природою, пріоритетності громадських й сімейних цінностей, орієнтації на владу. Ця модель не передбачала активного перетворення суспільного життя, як при західних освітніх моделях, а орієнтувалася на політику невтручання.

На противагу східній моделі розвитку університетів найбільш розповсюдженою моделлю на заході, і в тому числі, в нашій країні, є так звана гумбольдовська модель класичного дослідницького університету, сформованого ще на початку ХІХ сторіччя. Ця модель знаменувала цілу епоху в розвитку світової вищої освіти, трансформуючи елітне навчання в

масове з активним проведенням наукових досліджень. Основними принципами побудови університету В. Гумбольда стали економічна свобода, єдність наукових досліджень й викладання, раціональний підхід до знань, підготовка елітних наукових кадрів, а головним його девізом обрано «Wissenschaft», або «Відданість науці».

У Франції у 1867 році на базі Імператорського університету створено Вищу практичну школу з навчання й проведення наукових досліджень. В кінці XX ст. в американських дослідницьких університетах на основі інтеграції досліджень й викладання відбулася перша «академічна» революція.

Дослідницький університет порівняно з іншими закладами вищої освіти характеризує висока якість системи підготовки фахівців та фундаментальність створення нових знань, а також ефективне впровадження результатів досліджень в реальний сектор економіки.

Відомий сучасний дослідник проблем вищої освіти Ф. Альтбах, характеризуючи дослідницький університет, визначав, що «серцевиною дослідницького університету є його академічний персонал, який повинен бути відданий ідеї безкорисливих досліджень – заради знань – так само, як і більш практичним елементам досліджень та їхнього використання в сучасному суспільстві» [1].

У даний час, в світі налічується понад 1200 дослідницьких університетів, їх діяльність знаходиться в центрі уваги національних урядів, міжнародних організацій, Асоціації та Ліги дослідницьких університетів, науково-дослідницьких груп та багатьох експертів з вищої освіти. Найбільшого розповсюдження дослідницькі університети набули в США, де їх загальна кількість досягає майже 260 університетських закладів (у той же час у Німеччині – 70, Великобританії – 73, Іспанії – 41), це становить 6,4% від загальної кількості всіх вищих навчальних закладів Америки. В той же час за класифікацією Фонду Карнегі частка університетів, облаштованих сучасною дослідницькою базою, яка дозволяє суттєво вдосконалювати викладання, не перевищує 2% від усіх вищих навчальних закладів країни [2].

В Україні статус дослідницьких університетів на початок 2014 р. мали 14 університетів. У 2010 р. Кабінет Міністрів України затвердив «Положення про дослідницький університет» (далі – Положення) [3]. Претендувати на цей відповідальний статус може національний вищий навчальний заклад, який має вагомі наукові здобутки, проводить дослідницьку та інноваційну діяльність, забезпечує інтеграцію освіти і науки з виробництвом, бере участь у реалізації міжнародних проектів та програм.

Серед показників, які повинен був мати дослідницький університет, було багато таких, що характеризували його як заклад із великою

кількістю викладачів, наукових працівників, аспірантів і докторантів. Низка показників, наприклад, «наявність не менш як одного наукового об'єкта, що становить національне надбання» [3], не стосувалася безпосередньо наукових й науково-прикладних результатів, нормативні показники дослідницького університету щодо наукових публікацій не враховували завдань щодо опанування бажаного місця вітчизняних закладів у світових рейтингових системах на засадах конкуренції з університетами інших країн, негативну роль становило й суттєве обмеження фінансування таких університетів [4].

Стало зрозумілим, що без кардинального реформування закладів вищої освіти, в тому числі з урахуванням розвитку наукової діяльності в університетах, неможливо створити дослідницький університет, який би мав світове визнання, це стало причинами скасування Положення та інших документів, за якими університети отримували статус дослідницьких [5]. Цей недолік частково враховано ст. 30 нової редакції Закону України «Про вищу освіту», згідно якої «Національному вищому навчальному закладу, що забезпечує проривний розвиток держави в певних галузях знань за моделлю поєднання освіти, науки та інновацій, сприяє її інтеграції у світовий освітньо-науковий простір, має визнані наукові здобутки, може надаватися статус дослідницького університету» [6].

Разом з тим, невирішеними залишаються ряд питань, в тому числі пов'язаних з технологією оцінювання основних показників результативності науки в університетах, як за даними офіційної звітності, так і тих, що відповідають сучасній міжнародній практиці [4].

З розвитком світових глобалізаційних процесів, починаючи з середини ХХ сторіччя, стало зрозумілим, що класична східно-азійська і західна моделі формування вищої освіти не дозволяють університетам бути успішними в умовах жорсткої ринкової конкуренції, побудованої переважно на необхідності впровадження постійно змінних потреб суспільства в інноваційних технологіях. За цих умов фундаментальна наукова підготовка й високий рівень культури, які забезпечувалися західною моделлю університетів, стають досить витратними та не відображають об'єктивну потребу в прикладних дослідженнях для їх швидкого впровадження в практичну діяльність господарюючих суб'єктів.

Що стосується східноазійської моделі університетів, то вона переважно орієнтована на формування «кланового капіталізму», що стає на заваді ефективному розвитку економіки. Спостерігається криза цих моделей, коли головною функцією університетів було розповсюдження знань, і яка багато в чому була втрачена внаслідок прискореного розвитку глобальних мереж електронних засобів масових комунікацій практично у всіх країнах світу.

У цьому зв'язку в результаті пошуку сучасної моделі розвитку університетів західні й східноазіатські національні системи вищої освіти почали переорієнтуватися на американську модель підприємницького типу та дослідницьких університетів світового класу.

В 1998 р. Бертон Р. Кларк одним із перших науково обґрунтував об'єктивні умови такої трансформації системи вищої освіти, з цією метою ним введено в науковий обіг термін «Entrepreneurial University» (підприємницький або антрепренерський університет) [7]. Антрепренерський (від франц. entrepreneur – підприємець) – володіючий, орендує, який має приватне підприємство. Відмінною рисою підприємницьких університетів від дослідницьких є те, що перші поєднують не тільки викладацьку та науково-дослідну діяльність, але й діяльність інноваційну й підприємницьку, отримуючи від неї дохід, тобто здійснюється комерціалізація знань [8].

Нині у провідних університетах США «відбувається друга академічна революція», яка знаменується переходом від парадигми знання як суспільного блага, до стадії «академічного капіталізму», з комерціалізацією академічних досліджень та їх результатів, інтеграцією академічного та підприємницького секторів. Цей термін, введено в обіг Ш. Слотером і Леслі в роботі «Academic Capitalism: Politics, Policies, and the Entrepreneurial University» у 1997 році, й означає зміну класичної університетської моделі під впливом глобалізації внаслідок введення елементів ринкової структури в діяльність університетів [9].

Існує декілька причин розвитку академічного капіталізму. По-перше, університети починають працювати в умовах скорочення державного фінансування, що породжує необхідність пошуку диверсифікованих джерел фінансування їх бюджетів, в тому числі внаслідок взаємовигідного партнерства з приватним сектором. По-друге, в умовах поглиблення глобалізаційних процесів бізнес-структури для утримання лідерських позицій на внутрішньому та зовнішніх ринках укладають з університетами комерційні договори на виконання науково-дослідних інноваційних розробок з метою їх впровадження в реальному секторі економіки.

Саме спільні інтереси університетів і бізнесу викликали «другу академічну революцію», сприяли розвитку стратегічної моделі підприємницьких університетів. Згідно із висновком О. Романовського, підприємницький університет – це вищий навчальний заклад, який систематично докладає зусиль з подолання обмежень у трьох сферах: генерації знань, викладанні та упровадженні знань у практику шляхом трансформації внутрішнього управління та модифікації взаємодії із зовнішнім середовищем [10].

Глобалізаційні процеси розповсюджують свою дію не лише на економіко-політичні сфери життєдіяльності, але й на культурне й освітнє

середовище. Це сприяє активізації міжнародної діяльності університетів на глобальному ринку освітніх послуг, розширенню їх економіко-підприємницької діяльності. Динамічна конкуренція між закладами вищої освіти як на внутрішньому, так й на світовому ринках освітніх послуг призводить до їх перетворення в великі суб'єкти підприємницької діяльності, які залучають диверсифіковані фінансові ресурси не тільки в межах внутрішніх, але й зовнішніх ринках, постійно розширюють сферу своїх послуг. Особливу місію у цих процесах займають університети світового класу.

Міжнародний досвід свідчить, що починаючи із середини ХХ ст. відбувається інтеграція, взаємозв'язок понять «дослідницький університет» та «університет світового класу», в яких системно розкрито парадигму синергетичного поєднання освіти й науки в межах університетського закладу.

Сьогодні не існує загальноприйнятого визначення поняття «університет світового класу» (WCU) англ. – world-class university). Парадоксальність такої ситуації полягає за визначенням Ф. Альтбаха в тому, що всі бажають створити такий університет, але ніхто не знає, що це таке і як це отримати [11]. На думку Ф. Альтбаха, модель такого університету сформувалася з моделі дослідницького університету, який набув світового значення.

Рядом дослідників (P. Altbach, K. Khoon, R. Shukor, O. Hassan, Z. Saleh) визначено базові характеристики, які притаманні університетам світового класу і які відрізняють їх від звичайних закладів вищої освіти: висока кваліфікація професорсько-викладацького персоналу; високі показники науково-дослідної роботи; якісне навчання; великий обсяг фінансування з державних та приватних джерел; талановиті студенти; наявність іноземних студентів й магістрантів; академічна свобода; чіткий розподіл функцій й автономність управлінських структур, гнучкість в ухваленні рішень; високий рівень обладнання приміщень для навчання, проведення наукових досліджень, адміністративної роботи [12; 17].

Більш розгорнуту систематизовану характеристику університету світового класу, що здійснена на основі аналізу особливостей організаційної структури та провідних аспектів діяльності найкращих американських дослідницьких університетів, дала міжнародна група вчених, за участю К. Морман, В. Ма та Д. Бейкера [13]. Ними запропоновано «глобальну модель університету», яка має такі ознаки університету світового класу ХХІ століття:

– інтернаціональний характер місії університетів, що досягається впровадженням ряду індикаторів для вимірювання рівня інтернаціональної діяльності (кількість іноземних студентів, частка іноземних докторантів, партнерство з провідними світовими центрами);

– висока інтенсивність наукових досліджень та їх комерціалізація (здатність до отримання міжнародних грантів, публікація в провідних англomовних виданнях);

– розширення професійних обов'язків академічного персоналу (надання переваги престижним науковим дослідженням за комерційними контрактами, консультування бізнесу, дослідницьких організацій, урядових структур);

– ефективна диференціація джерел фінансування (внаслідок зниження державного фінансування таких університетів до рівня – 10–15% загального його обсягу, спонукає академічний персонал до пошуку нових джерел. Обсяг залучень від дослідницьких грантів досягає 30–40% загального бюджету, решту становлять кошти прибуткових структур, заснованих університетом, благодійницькі внески, плата за навчання студентів, в тому числі зарубіжних, яка є суттєво більшою за вітчизняну плату);

– поглиблене партнерство між державою, бізнесом та університетами (така взаємодія отримала назву «потрійної спіралі» [14], держава сприяє такому партнерству шляхом встановлення системи економічних стимулів та різних преференцій);

– формування складної організаційної структури для впровадження нових освітніх програм та проведення наукових та інноваційних досліджень (технологічні парки, підрозділи з управління персоналом, з урядовими структурами, з моніторингу якості навчальних програм академічного рівня).

Джамілем Салмі, який є координатором відділу третинної освіти Всесвітнього банку (середньої професійної, вищої й після вузівської), надано узагальнене визначення університету світового класу: високі показники цих закладів вищої освіти (конкурентоздатні випускники, передові наукові дослідження й впровадження новітніх технологій) можна віднести на рахунок трьох системних чинників, які характерні для кращих університетів: (а) висока концентрація талантів (як викладачів, так й студентів); (б) достатність ресурсів для створення творчої атмосфери і проведення випереджаючих наукових досліджень; (в) гнучка структура управління, яка зацікавлена в інноваціях й формує стратегічне бачення для прийняття рішень та оперативного управління ресурсами [15].

Сам заклад вищої освіти не може визначати свою приналежність до елітної групи університетів світового класу шляхом самостійного рейтингування, не дивлячись на те, що національні рейтинги існують у 45 країнах світу. Визнання статусу ексклюзивного закладу вищої освіти повинен визнаватися світовою спільнотою. З цією метою застосовуються міжнародні рейтинги ранжування університетів, засновані на бенчмаркінгу закладів вищої освіти різних країн світу. Саме глобальні

світові процеси в системі вищої освіти сприяли виникненню міжнародних рейтингів університетів.

Найбільш престижними з семи міжнародних або глобальних рейтингів є такі: Рейтинг університетів світу, підготовлений «Times Higher Education» в Додатку з вищої освіти (THES) за участю QS (Quacquarell: Symonds Ltd) й Академічний рейтинг університетів світу Шанхайського університету Цзяо Тун (SJTU). До третього міжнародного рейтингу, створеного Webometrics в лабораторії Cybermetrics (підрозділу Національної Ради з досліджень, головного державного органу в Іспанії, який координує наукові дослідження), включено 4 000 учбових закладів освіти по всьому світу [15].

Методологічною основою рейтингу Шанхайського університету є такі критерії: якість освіти, яка вимірюється кількістю отриманих випускниками та викладачами Нобелівських премій та інших престижних винагород; а також за показниками цитування результатів досліджень за кількістю публікацій у журналах Nature або Science.

Методологія «Times Higher Education» включає такі основні критерії: якість освіти; якість досліджень (обсяг, прибуток, репутація); індекс цитування; розмір внеску до бізнесових структур; інтернаціональність викладання та досліджень.

Міжнародний рейтинг закладів вищої освіти «Webometrics» оцінює якість сайтів університетів з наукової та начальної діяльності, розмір їх сайту; його цитування. За п'ятибальною шкалою в ньому оцінюються різні види діяльності закладів вищої освіти, натомість основним критерієм оцінки виступає кількість посилань на них в системі Інтернет-ресурсу.

Місце національних університетів у світових рейтингах сприяє оцінюванню їх якостей, всесвітньому визнанню їх досягнень на ринку наукових досліджень, підприємництва, освітніх послуг.

Натомість в науковому середовищі дискутуються питання щодо об'єктивності вибору критеріїв світових рейтингів. Так, К. Мохман зауважив, що вищі навчальні заклади, автоматично наслідуючи американську модель світового університету, віддають перевагу науковій продуктивності, в тому числі в гуманітарній сфері; кількості англомовних публікацій в провідних наукових світових виданнях як одному із головних критеріїв ефективності наукових досліджень; системі фандрейзингу для залучення фінансових інвестицій до бюджету університетів часто на противагу цілям суспільного розвитку [16].

Однак, незважаючи на ряд суттєвих методологічних недоліків рейтингів, заклади вищої освіти визнаються університетами світового класу за високі результати якості освітньої, дослідницької, підприємницької діяльності. Ними здійснюється підготовка фахівців високого рівня, які є конкурентоспроможними на світовому ринку праці,

проводяться найсучасніші наукові дослідження та науково-технічні розробки, які впроваджуються в реальний сектор економіки, що сприяє зростанню наукового та інноваційного потенціалу країн.

Перспективи створення університетів світового класу, окремі рекомендації яких можна адаптувати й для України, досліджено в роботі Джаміля Салмі «Створення університетів світового класу [15].

Дж. Салмі узагальнено міжнародний досвід щодо розробки трьох основних стратегій при вирішенні цього питання за підтримки державних інституцій. Ним визначено, що основною відмінною рисою, університету, що належать до еліти академічного світу, є динамічна взаємодія таких чинників, як концентрація, високий рівень фінансування і ефективне управління. Цьому процесу може активно сприяти держава, створюючи сприятливі законодавчі умови, які дозволять університетам успішно конкурувати на міжнародному рівні. Уряд може модернізувати невелику кількість існуючих університетів з достатнім потенціалом для удосконалення (стратегія «відбору переможця»). Одним із способів досягнення цієї мети повинно стати надання університетам право на автономію й розширення прав щодо прийняття управлінських рішень. Важливим чинником є фінансування, яке залежить від результатів діяльності університетів й впровадження пільгового оподаткування бізнесу та спонсорів з їх внесків до бюджету університетів. Така система успішно пройшла апробацію у закладах вищої освіти США та Індії.

Згідно другої підходу уряд може забезпечити злиття ряду існуючих закладів вищої освіти та їх трансформацію в новий університет світового класу на основі синергетичного ефекту (стратегія «створення гібрида»). Інтеграція вищих навчальних закладів шляхом злиття функціонуючих університетів здійснюється з метою зростання їх потенціалу (освітнього, дослідницького, підприємницького). Позитивним є досвід інтеграції університетів Франції, Данії. Для уникнення ризикової ситуації та невдач при злитті необхідно створення єдиної академічної культури, узгодження єдиної стратегії розвитку, забезпечення внутрішньої єдності викладачів, кафедр, факультетів.

Уряд створює новий університет світового класу з нуля (стратегія «чистої дошки»). Третій шлях створення університетів світового класу притаманний країнам (до яких певним чином відноситься й Україна), де пріоритетними є інституціональні традиції та бюрократичні методи управління вищою освітою, доцільним є формування нових вищих навчальних закладів за умов залучення висококваліфікованих викладачів нової формації, не схильних до традиційної університетської культури. Значну роль у фінансовій підтримці кращих університетів може відігравати приватний сектор. Крім того, приватний бізнес може брати участь у наглядових та опікунських радах університету, а також сприяти

вибору учбових програм, розробці учбових планів, формуванні планів наукових досліджень відповідно до потреб ринку.

Сьогодні є проблематичним заснування університету світового класу без державної інституційної програми й фінансової підтримки, внаслідок того, що тільки організація науково-дослідних лабораторій, оснащених сучасними технічними ресурсами й залучення елітного професорського персоналу, пов'язані з великими фінансовими витратами, адже згідно досліджень професора Ф. Альтбаха вартість створення університету світового класу досягає щонайменше 500 млн дол. США.

Створення університетів світового рівня в Україні повинно стати довгостроковою стратегією. Такий університет повинен базуватися не тільки на суттєвих фінансових витратах, а й на кардинальній зміні змістовної підготовки в напрямку оновлення існуючих та створення нових освітніх й наукових програм, які повинні відповідати встановленим в зарубіжних університетах вимогам. Слід враховувати, що в університетах неангломовних країн набирає силу тенденція до розвитку повноцінних освітніх програм англійською мовою й програм подвійних магістерських дипломів. Одним з механізмів приведення у відповідність до міжнародних вимог українських програм є міжнародна акредитація, яка є дієвим інструментом комплексної оцінки якості освітніх програм.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Для різних країн, серед яких виступає й Україна, створення університету світового класу є об'єктивним прагненням щодо пошуку свого місця в глобальному науково-освітньому просторі. Не існує єдиного шляху у виборі стратегії розвитку університетів світового рівня для країн з різним економічним потенціалом, ресурсами, національними культурними цінностями. В той же час сучасним університетам в обов'язковому порядку необхідно займатися передовими науковими дослідженнями та якісно удосконалювати стандарти вищої освіти, зважаючи на позитивний досвід університетів світового класу.

Розроблення ефективної стратегічної моделі щодо створення університету світового класу для закладів вищої освіти України повинна стати предметом подальших наукових досліджень.

Література

1. Altbach P. G. Higher Education in the New Century: Global Challenges and Innovative Ideas / P. G. Altbach, P. M. Peterson (eds.). – Rotterdam: Sense Publishers, 2007. – 197 p.
2. The Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching. Classification Description. – Retrieved from: <http://classifications.carnegiefoundation.org/descriptions/basic.php>.
3. Положення про дослідницький університет: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.02.2010 № 163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/163-2010-%D0%BF>.

4. Порев С. М. Показники науки, критичні для створення українських дослідницьких університетів [Електронний ресурс] / С. М. Порев, І. В. Сандига // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2016. – № 3. – С. 246–262. – Режим доступу: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua>.
5. Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 4.11.2014 № 163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/597-2014-%D0%BF>.
6. Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII: у ред. від 01.07.2014 із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
7. Clark B. R. Creating Entrepreneurial Universities: Organizational Pathways of Transformations / B. R. Clark. – Oxford: Pergamon-Elsevier Science, 1998. – 180 p.
8. Кларк Б. Р. Создание предпринимательских университетов: организационные направления трансформации / Б. Р. Кларк; пер. с англ. А. Смирнова. – М.: Изд. дом Гос. ун-та - Высшей школы экономики, 2011. – 240 с.
9. Slaughter S. Academic capitalism. Politics, Policies, and the Entrepreneurial University / S. Slaughter, L. Leslie. – Baltimore, MA, U.S.A.: The John Hopkins University Press, 1997. – 276 p.
10. Романовський О. О. Економічна доцільність існування інноваційних підприємницьких університетів / О. О. Романовський // Економіка та держава. – 2011. – № 10. – С. 4–8.
11. Altbach P. The costs and benefits of world class universities / P. Altbach // Academe. – January/February, 2004. – Retrieved from: <http://www.aaup.org/publications/Academe/2004/04jf/04jfaltb.htm> Altbach, 2004.
12. Altbach Ph. G. The Costs and Benefits of World-Class Universities: An American's Perspective / Philip G. Altbach, 2003. – Hong Kong America Center, Chinese University of Hong Kong, Hong Kong, China. – 2004. The Costs and Benefits of World-Class Universities. Academe 90 (1, January-February). Retrieved April 10, 2006. – Retrieved from: <http://www.aaup.org/AAUP/pubsres/academe/2004/JF/Feat/altb.htm>.
13. Mohrman K. The Research University in Transition: The Emerging Global Model / K. Mohrman, W. Ma, D. Baker // Higher Education Policy. – 2008. – Vol. 21. – P. 5–27.
14. Etzkowitz H. The endless transition: a «triple helix» of university–industry–government relations / H. Etzkowitz, L. Leydesdorff // Minerva. – 1998. – Vol. 36 (3). – P. 203–208.
15. Салми Дж. Создание университетов мирового класса / Джамиль Салми; пер. с англ. – М.: Издательство «Весь Мир», 2009. – 132 с.
16. Mohrman K. What World-Class Universities Should Not Adopt from the American Higher Education Model / Kathryn Mohrman // Hopkins-Nanjing Center. 2nd International Conference on World-Class Universities. Shanghai Jiao Tong University. 2 November, 2007. – Retrieved from: <http://www.shanghairanking.com/wcu/wcu2/SJTU%20Powerpoint%20SUBMITTED.pdf>.
17. Khoon K. A. Hallmark of a World-Class University / K. A. Khoon, R. Shukor, O. Hassan, Z. Saleh, A. Hamzah, and R. Ismail // College Student Journal (December). – 2005. – Retrieved from: findarticles.com/p/articles/mi_m0FCR/is_4_39/ai_n16123684.